

קידושין סו

עניין: כתר כהונה וכתר מלכות

מהרש"א ח"א

גמ' מעשה בינאי המלך שהלך לבחורית כו' אבותינו היו אוכלים מלוחים כו'. הקושיות במאמר הזה שאל רב לך כתר מלכות הנח כתר כהונה כו' וכי עד אותו יום לא ראו שעשה עבודה ומחזיק עצמו ככהן כשר ולמה לא מיחו זו ומה ענין לבס של פרושים עליך כו' הוא מבואר ע"פ מה ששנינו ג' כתרים הן כתר מלכות וכתר כהונה וכתר תורה וכתר שם טוב עולה על גביהן יראה כמשמעו כתרים למלכי בית דוד היה כתר מלכות כמ"ס צע"ז (ד' מד) זאת הייתה לי כי וגו' שהיה הכתר הולמתו וכתר כהונה הוא הליץ שהיה לכה"ג על ראשו שהיה עשייתו ככתר וכתר תורה הן התפילין שבראש כל אדם כמ"ס כתר תורה מונח בקרן זווית וכו' ולכן נקרא טטפת ע"ש כלילתו כמו לא תלא אשה בטטפת כמ"ס החוש' פרק הקומץ ומסיים כתר שם טוב עולה על גביהן כמשמעו שעל הליץ היה כתוב קודש לה' ועל התפילין שם שדי ועל כתר מלכות נאמר וישב שלמה על כסא ה' שכתרו נקרא ע"ש והוא ענין המאמר כשהללית ינאי במלחמה קרא לחכמי ישראל ועשה סעודה ע"פ חכמי ישראל ופרושים והעלו מלוחים על שלחנות של זהב שיזכור האדם זימיו עושרו ומעלתו את ימי עניו ושפלותו כמ"ס זכור עניי ומרודי וגו' ואלעזר זה היה מכת הדוקים שלא ראו לקבל מרבם להשתמש שלא לקבל פרס אבל השיא את המלך ואמר כי לבס וכונתם כזה עליך למעט בכבוד הסעודה של שמחה שאין אתה ראוי לכל הכבוד הזה לכהונה ולמלוכה וז"ל הקס להם צליץ וכו' ע"פ מ"ס מקום יש בראש להניח צ' תפילין וכו' ונלמד מכה"ג שהניח לך ותפילין ונמלא שאל לו להניח אלו ג' כתרים בראש שהרי אין מקום בראש כ"א להניח שנים מהם דהיינו דא"ל להיות מלך וכו"ג דא"ל נדחו התפילין שהוא כתר תורה והמלך וכה"ג צריכים לאותו כתר תורה דכתיב כי מלכים ימלוכו והשתא בזה המין הזה להטעות למלך וא"ל כזה תצחן שכוונתם לפחות מכבודך שכבר היה לו בראש כתר מלכות הקים להם צליץ כו' תתן גם כתר כהונה על ראשך ותראה מה יעשו ועשה כן ואמר יהודה וכו' רב לך כתר מלכות שכבר היה בראשך הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן שאל"כ תפרוק מעליך כתר תורה שהם התפילין דא"ל שיהיו ג' כתרים בראשך ביחד ואמר שהיו אומרים וכו' בלשון רבים דהיינו שכת הדוקים היו אומרים כי כוונתו של יהודה לזלול במלך שאינו ראוי לכהונה משום דלמו נשצית וכו' וז"ל ואתה מלך וכה"ג כך הוא דינך לזלול בכבודך ואמר רומסם ותורה מה תהא עליה הרי כרוכה ומונחת וכו' כזה ג"כ הטעה את המלך דודאי אתה צריך ג"כ לכתר תורה ותניחם לאחרים ואמר רב נחמן מיד נזרקת זו מינות דגם לפי מה שהטעה אותו תנינא תורה שכתב תורה שצ"ע"פ מה תהא עליה שגם לאחרים לא ידעו זה ומסיים זה עד שצא שמעון בן שטח והחזיר התורה ליושנה דהיינו שלא תדחה התורה מפני צ' הכתרים האחרים שגם המלך צריך לה וכו"ס לעיל והשתא ניחא דבמה שדחה התפילין שהוא כתר תורה מפני צ' כתרים אחרים מיחו זו אבל במה שעבד עבודה לא מיחו זו גם לפי מה שהיו אומרים שאמו נשצית וכו' כיון דעבודתו כשירה דיעבד כדאמר לקמן ודו"ק:

רבי צדוק הכהן

דובר צדק אות ד' (קד, רכט)

והנה היו שני הפכים שאי אפשר להם להמצא בנושא אחד, כטעם אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד. כידוע דהם סוד תורה ותפילה, שמשנה רבינו ע"ה הוא שורש התורה ונקראת על שמו, ודוד המלך ע"ה עמוד התפילה כטעם ואני תפילה, וענין התורה הוא נתינת הכח וההשתדלות לאדם, שבהשתדלותו ובבחירתו הטובה יהיה לו טוב וכן להיפך, נכי חושבים גם בזה דפעולת ידם הוא, וענין התפלה הוא ההכרה שהכל בידי שמים ומה' יתברך, ורק מה שהוא נותן לו יש לו, ומבקש ממנו עזר בכל דבר, כסיהרא דלית לה מגרמה כלום, רק מה שמקבלת מהחמה, וזהו הכנסת ישראל שמונין ללבנה ברזא דאני, שמכירין שה' יתברך שוכן בקרב לבם ומוחם ממש, והכל ממנו, וזולת עזרו כל השתדלותם לבטלה.

כשנתהפך הכתר מכהונה למלכות אצל ינאי שהוא הראשון הנקרא בשם מלך, ואז אמר לו הנח כתר כהונה כו' (קידושין סו, א),⁶⁴² כי אלו שנים כל זמן שאין מבורר יחודם כמו שיהיה לעתיד אז הוא כמו שני הפכים, ונולד להם פסול וטענה על כתר כהונה ושאינו מזרע של אהרן, ומצד זה נמשך ממשלת העבדים, והם גרמו חורבן הבית כמו שאמרו ז"ל בסוטה (מא,

באדום. כמו ששמעתי דכהן ומלך הם בפרט מוח ולב, כמו שאמרו בספר יצירה (ו, ז) דלב מלך בגוף. ואל תתמה על מה שכתבתי לעיל ובחכמת שלמה יש גם כן שניהם, שלמה כמו הלב, והכהנים בני צדוק [הנזכרים ביחזקאל (מד, טו) שיהיו לעתיד, שאז יהיו דרגא דשלמה בשלימות. וכן בימי דוד היה צדוק עצמו כהן גדול,